

María José Lecha: “No confio que Junts pel Sí ens porti a un avenç en el procés”

Al despatx de María José Lecha (Barcelona, 1957) a l'Ajuntament de la capital catalana hi ha penjats diversos cartells d'organitzacions de l'esquerra independentista, com Arran o la mateixa CUP, però és inevitable no fixar-se en la bandera de Veneçuela. La cap del grup municipal de la CUP-Capgirem Barcelona comparteix una hora i mitja de conversa amb CRÍTIC. En aquest temps, recorrem la seva trajectòria política, que va començar en la clandestinitat als darrers anys de la dictadura franquista en una organització trotskista, i parlem de l'actualitat, moment que aprofita per mostrar la decepció pel pacte entre Barcelona en Comú (BeC) i el PSC.

Text: Marc Font / Fotos: Jordi Borràs

El teu activisme polític comença en l'adolescència, quan en el tardofranquisme t'uneixes al Partit Obrer Revolucionari (PORE). Què t'hi porta?

La meva família era molt de dretes, sobretot la meva mare. En aquella època era habitual fer un canvi en l'adolescència, quan començaves a qüestionar l'educació religiosa que ens havien donat i després ja ho qüestionaves tot. Era un moment contemporani amb la guerra del Vietnam i el Procés de Burgos, i, tot i que havies d'anar a buscar l'actualitat, intuïes que estava passant alguna cosa. Molta gent del meu entorn va fer el mateix procés que jo i va ficar-se en política, però també és cert que anaves allà on et portaven les teves circumstàncies. Jo vaig acabar al PORE, però podria haver acabat al PSUC, perquè no era tant una qüestió de la formació política que tenies, perquè bàsicament no la tenies, sinó on et portava la gent del teu entorn.

Què recordes d'aquella etapa? Amb qui vas coincidir?

Amb el Manuel Delgado. I tinc companys que ara estan a la CUP i ens coneixem de l'època adolescent. Érem clandestins i amb molta gent que m'he anat trobant no sabia ni com es deien en realitat. És una època que no la tinc oblidada, però sí una mica entre núvols. Recordo que teníem una disciplina molt estricta de seguretat i ens organitzàvem per cèl·lules... Vaig viure dues o tres caigudes al voltant que em van fer sortir de casa durant algun temps i això va ser molt dur per a la meva família. Tot això va continuar durant uns quants anys fins que va morir el Franco. I amb les expectatives que teníem vam viure molt malament la repressió que va venir després de la seva mort.

Per què deixes el partit?

La vida clandestina és bastant cansada; vivia d'una manera estressant i vaig pensar que havia de descansar. Érem una mica innocents i després de les manifestacions del 1976 i l'expectativa que s'obriria un procés democràtic vaig considerar que estaria bé parar. S'obrien perspectives

institucionals, algunes una mica sorprenents, perquè van aparèixer formacions com el PSC i el PSOE, que jo no havia conegut en la clandestinitat, on el més a la dreta que havia trobat era el PSUC. Que no era de dretes, eh!

Un dels lemes del PORE era “República, socialisme i autodeterminació” i la formació posteriorment va moure’s en l’espai del que ara és EUiA. T’has sentit mai representada per aquest espai?

No, però és que tampoc em reconec en aquesta frase. A mi ningú m’ha representat mai. Hi ha un moment en què pel que vull fer el PORE considero que em serveix i després he anat treballant en molts àmbits en la meua vida, que en un moment donat els he deixat perquè ja no m’han servit.

Parlem d’un partit trotskista. Queda res del trotskisme a la María José Lecha d’avui?

Sempre en queden coses. La meua formació política no era tan àmplia per defensar aquesta opció a vida o mort i senzillament en aquells anys em vaig trobar en aquest partit. Era molt combativa i crítica amb els partits que van sortir posteriorment i m’hi vaig sentir molt còmoda qüestionant-ho tot i aprenent molt d’història. I veient que l’evolució no es pot aturar en un model de societat, sinó que ha d’evolucionar sempre, com el que plantejàvem de la revolució permanent.

“L’esquerra independentista va suposar un retrobar-me i ampliar espais polítics que ja havia viscut en l’època del franquisme”

Quins són els teus referents polítics?

M’ha influenciat i m’ha enriquit molt més la gent que tinc al meu costat que un personatge històric. Compartir coses caminant, per a mi, és molt més pedagògic que no pas una lectura. La gent que t’explica coses o et posa models fent cites, per a mi, és molt distorsionadora, perquè al final no saps si el que et diu és el que pensa o et fa un recull bibliotecari del que vol dir. M’agrada més pensar que la gent ha tingut una experiència o ha llegit un llibre i n’ha tret una sèrie de conclusions que podem compartir, que no un llibre, una cita o un personatge. Però sí que admiro molt la lluita de les dones kurdes i el moviment del confederalisme democràtic que s’hi planteja ara.

En altres entrevistes has explicat que no eres independentista, sinó que t’hi vas tornar. Hi ha algun fet concret que t’hi porta o és una evolució?

Quan era jove, tots els partits d’esquerra amb els quals convivia no qüestionaven el dret a l’autodeterminació: era una cosa implícita. I va ser després quan, arran dels atacs de l’Estat espanyol, em vaig adonar que moltes organitzacions no havien assumit aquest plantejament o hi havien renunciat. I et trobes que la via que hi ha és l’independentisme. L’esquerra independentista va suposar un retrobar-me i ampliar espais polítics que ja havia viscut en l’època del franquisme.

“Vaig estar afiliada a ICV. No puc dir que vaig néixer pura i coherent ni que moriré pura i coherent”

Abans de ser-ne alcaldable no eres militant de la CUP, però sí que havies col·laborat amb el seu grup de sanitat. Com t’hi apropes?

Per molts llocs. Durant 40 anys he treballat a l’Hospital de Sant Pau i sempre he estat polititzada.

Vaig lluitar a l'ensenyament quan els meus fills eren petits, primer al comitè de guarderia de l'Hospital, després a les AMPA del col·legi i de l'institut i també vaig estar al Consell Escolar del Districte de l'Eixample representant Iniciativa. Quan els meus fills van ser adolescents, vaig entrar a nivell sindical a l'hospital. El 2011, jo estava a la comissió d'extensió del 15-M i una de les coses bones que es van aconseguir és que les lluites es van enxarxar, tant a nivell pràctic com d'estructura mental. També participava en l'Assemblea de Drets Socials de l'Eixample, que havia començat el 2010, on participava gent d'educació, de sanitat, que lluitava contra els desnonaments...; era multisectorial i hi havia bastanta gent de l'esquerra independentista. És una via que combrega amb el que jo penso per l'alternativa de societat que planteja, com ho fa i com veu l'agermanament entre pobles.

Pel que expliques, entenc que durant algun temps et vas sentir propera a ICV.

Sí, hi estava afiliada. Jo no puc dir que vaig néixer pura i coherent ni que moriré pura i coherent. Al llarg de la meua vida he evolucionat. Vaig militar al PORE de joveneta i l'any 82 vaig votar el PSC amb emoció, confiança i esperança. Quan vaig deixar l'AMPA, em van demanar si podia anar al Consell Escolar de Districte, que eren poques reunions a l'any. Però, quan vaig arribar-hi, vaig veure que era inviable fer-hi el que jo volia. Et trobes amb un entorn absolutament institucionalitzat, en el qual l'escola privada exigeix el mateix nivell de representativitat que l'escola pública. No m'hi sentia còmoda, perquè em pensava que ICV anava a defensar a mort l'escola pública i ho vaig deixar. Em vaig desenganyar.

Participes en el Casal Independentista la Cruïlla, a l'Eixample, en el qual també hi és la Maria Rovira, com tu, regidora de la CUP-Capgirem Barcelona. No és estrany que de tres representants dues siguin del mateix districte?

No ho vivim així. Aquí a l'oficina tècnica uns quants fem de regidors i altres oficialment d'assessors, però tothom es reparteix les tasques i no hi ha cap diferència. La Maria va estar treballant molt en totes les Trobades Populars Municipalistes (TPM) i jo estava al grup de salut, però després va donar-se la casualitat que les assemblees ens van votar i estem les dues aquí.

“Les esquerres entren a les institucions per fer polítiques que, quan arriba la dreta, li costi fer revertir”

A la sessió d'investidura vas dir al govern de Colau: “Ens tindreu al costat per plantar cara als ‘lobbies’, als poders fàctics, a les ingerències del capital i els seus titelles de l'Estat. Sempre que faci falta i amb tota la força necessària. I ens trobareu de cara, amb la mateixa força, si hi ha continuisme, passos enrere, incompliments o submissió”. Heu criticat amb duresa el pacte entre Barcelona en Comú (BeC) i el PSC; això vol dir que a partir d'ara hi fareu una oposició dura en contra?

Sí, és clar. Ho vam dir, i així ha estat. Hi ha hagut frases per part de l'alcaldesa i fins i tot de l'equip de govern que diuen que la CUP no té un gran paper a la institució, però realment hem contribuït que s'hagin aprovat mesures com les ordenances fiscals o les modificacions pressupostàries del 2015 i del 2016. La del 2016 va ser paradigmàtica. Vam presentar al·legacions polítiques en temes que eren punts del programa de BeC o proposicions que s'havien aprovat i que el govern s'havia compromès a portar-les endavant, però van dir que no podia ser. Les 13 assemblees de la CUP van dir que no, i això és plantar cara. De fet, amb aquesta modificació pressupostària es porten a terme unes polítiques continuistes i el que has de començar a fer són polítiques que, quan arriba la dreta, si és que arriba, li costi fer revertir. Per això entren les esquerres a les institucions. Finalment, ens

vam abstenir perquè vam aconseguir tres punts, com són una renda amb cara de dona; un carnet de ciutat per a tots els veïns i veïnes, igualant en dret i deures tothom, i començar les remunicipalitzacions, que obren la porta a fer un gir.

Per tant, la relació entre BeC i la CUP es complica.

Totalment. No entenem i és decebedor que una força que va arrossegar tanta gent i va aconseguir l'alcaldia amb l'esperança de trencar amb un model de ciutat per tornar-la als veïns i veïnes en 11 mesos pacti amb la força responsable del model que volem combatre. Ho expliques a fora i no s'entén. No s'entén perquè no els dóna cap majoria i es donen àmbits de poder al PSC, com el Consorci de la Zona Franca o la Fira de Barcelona, on es mouen molts diners i hi ha moltíssima opacitat, i és molt preocupant. Són àrees on s'hauria d'haver treballat i aixecat catifes, i el PSC no ho farà. Veurem fins a quin punt l'àmbit de turisme no es veurà també influenciat i ja no estem d'acord amb les mesures que s'estan prenent, perquè no hi ha un decreixement, sinó una atomització.

ERC va fer una proposta alternativa per formar govern amb BeC i la CUP. Vosaltres ja vau dir des del principi que no entraríeu en cap govern, però potser amb una altra aposta hauria estat més fàcil impedir l'entrada al govern del PSC?

Quan BeC va començar, ja va fer l'ofertament d'entrar al govern a les tres forces, en cap cas va descartar el PSC. No ho ha fet mai. Les converses amb el PSC van començar fa molts mesos i fa temps que parlaven de quines àrees es quedarien. No ens han d'enganyar. No sé quin tipus de deliberació hi ha hagut a BeC de tot aquest pacte. A la CUP-Capgirem estem acostumats que es planteja un tema i des de les assemblees es pot replantejar a nivell global, es parla des de molts punts de vista, s'enriqueix el debat, es pot parlar de concrecions i, finalment, després de tot el procés, les coses es porten a votació. Els processos són llargs. El que no fas és que el secretariat t'ho doni tot mastegat i aleshores es voti i ja està. Nosaltres vam dir que no calia estar al govern per tirar endavant coses i que estaríem al seu costat en determinats temes. Ara, per exemple, ens ha dit que haurém de treballar junts amb el tema del carnet de ciutat i per a nosaltres perfecte. El que governa té molta feina, però té un exèrcit de tècnics que no tenim els que estem a l'oposició.

“BeC fa una política de gestos quan surt a parlar d'una gran victòria, que no s'ajusta a la realitat i desmobilitza el carrer”

En una entrevista recent deies que BeC fa fonamentalment una política de gestos, però la política també és gestualitat i, de gestos, també en fa la CUP. Ho és portar una samarreta determinada o llançar bitllets en un ple.

Són diferents gestos. Jo parlo de política de gestos quan hi ha una gran distància entre el discurs que fas i la realitat. Per exemple, quan surt el govern de Barcelona a explicar que és capdavanter en la política d'habitatge i que ha arrencat una cessió de pisos de la SAREB que no s'havia fet mai... Doncs no! Perdona, explica la realitat! Aquest discurs triomfalista en roda de premsa et dóna una informació i és desmobilitzador, perquè la gent pot pensar que s'ha aconseguit el que feia anys que es reclamava, però no s'ajusta a la realitat. Perquè després tens el contracte i veus que és una cessió de vuit anys i que per cada pis desocupat l'Ajuntament paga 185 euros i per cada ocupat 85 i la SAREB té la garantia que no s'ocuparan més pisos. Comptes i veus que la SAREB, a canvi de res perquè són pisos que no tenien cap sortida, s'embutxacarà més de 400.000 euros. Parlem de tot. Digues que s'ha fet un petit pas i continuaràs treballant per fer més passos, però digues la veritat. I, d'això, jo en dic política de gestos: quan surts a parlar d'una gran victòria, que no s'ajusta a la

realitat i desmobilitza el carrer.

En alguns temes la distància amb el govern de BeC és enorme, com amb la vaga de TMB i el conflicte amb els 'manters', però també hi ha temes en els quals us trobeu còmodes.

Amb la vaga de TMB te n'adones que estàs parlant amb gent del govern que no ha viscut una lluita d'aquest tipus, potser perquè tota la vida ha treballat al DESC o a la universitat. I amb el tema dels 'manters' veus en taules de ciutat que gent d'esquerres et fa un discurs colonialista, dient que els 'manters' no són els més precaris de tot el col·lectiu d'immigrants sense papers. En canvi, estem d'acord en coses com el pla especial urbanístic per regular les associacions cannàbiques; en temes de salut hi ha molta sintonia amb la Gemma Tarafa . Hi ha temes en els quals ens trobem còmodes.

“Estic molt còmoda a la CUP: hi ha un gran nivell de debat intern, però jo no em caso amb ningú”

BeC ha incorporat nombroses persones provinents de moviments socials, però és un procés que també ha fet la CUP a escala nacional i en molts municipis. S'insisteix molt en el discurs que no s'ha de buidar el carrer, però la sensació és que efectivament s'està buidant i que el grau de mobilització ha baixat moltíssim.

Numèricament, la CUP també hi contribueix, però no hem de deixar de pensar què venim a fer a les institucions. Quan el 2012 van entrar els diputats al Parlament, realment era el cavall de Troia i molta gent posa unes esperances en les institucions que s'ha de tornar a treballar per tenir molt clar que són institucions d'un sistema capitalista.

La CUP pateix una institucionalització excessiva?

No estic dient que la CUP tingués molta fe en les institucions, però de retruc els votants ja hi confien, i no. També és veritat que la lluita al carrer és cíclica i crec que, quan la gent se n'adoni que el carrer és la clau i que s'ha de potenciar i lluitar-hi, hi tornarà. I els que estem a les institucions hem de baixar al carrer, perquè en realitat estem fent un paper temporal a la institució, però venim del carrer i hi tornarem. I això ha de ser claríssim.

Heu descobert el límit de l'acció institucional?

Nosaltres ja ho sabíem, que tenia límits, però sí que es poden fer coses com aixecar catifes, portar-hi la veu del carrer i enriquir el debat de les institucions. A les comissions es veu que portem temes que són tabú i els posem sobre la taula.

Finalment, confies en el full de ruta de Junts pel Sí?

Jo no confio gens en Junts pel Sí i un exemple és el que va passar amb la ILP d'educació, quan, malgrat les 95.000 signatures, juntament amb el PP va vetar que es pogués debatre. No confio que JxSí ens porti a un avenç en el procés. Sóc independentista i lluitaré per la independència dels Països Catalans, per la victòria de la classe obrera i treballadora, per una societat més justa i ara és a la CUP, però demà pot ser en un altre lloc. Per a mi, ara mateix la CUP és la que dóna una alternativa de model de societat més clara i és una eina amb uns objectius concrets. Ara me la crec: hi ha un gran nivell de debat intern i de riquesa i hi estic molt còmoda, però jo no em caso amb ningú.